

College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Aan

De minister van Financiën van Sint Maarten

Adres kantoor Curaçao

De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao

Telefoon (+5999) 4619081

Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten

Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331

Telefax (+1721) 5430379

Contactpersoon

Corinne Bos

Telefoonnummer

+5999 4619081

E-mail

info@cft.cw

Uw kenmerk

Datum

15 januari 2016

Ons kenmerk

Cft 201600005

Pagina

1/7

Bijlagen

Adres kantoor Aruba

L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba

Telefoon (+297) 5832800

Telefax (+297) 5822224

E-mail info@cft.cw

Internet www.cft.cw

Onderwerp

Advies Cft bij jaarrekening 2014 Sint Maarten

Geachte heer Gibson,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) heeft de jaarrekening 2014 van het land Sint Maarten en de rapporten van Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) en de Algemene Rekenkamer Sint Maarten (ARS) ontvangen. Bijgaand het advies van het Cft.

Beoordelingsaspecten

Bij de beoordeling door het Cft wordt gekeken naar de tijdigheid en het voldoen aan de centrale normstelling van artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). Daarbij wordt specifiek gekeken naar het saldo op de gewone dienst in verband met de verplichting van tekortcompensatie en de vermogenspositie. Ook ziet het Cft toe op het voldoen aan de rentelastnorm. Voor een ordelijk en controleerbaar verloop van de begroting en uitvoering is goed financieel beheer een noodzakelijke en cruciale voorwaarde waaraan eveneens voldaan dient te worden door Sint Maarten. Tevens ondersteunt een goed financieel beheer de kwaliteit van de (concept-) begrotingen in latere jaren.

Conclusie financieel beheer

Het afkeurende oordeel van de SOAB ten aanzien van de rechtmatigheid en de getrouwheid baart het Cft zorgen. Ook de onderzoeksbevindingen van ARS zijn zorgelijk te noemen. Naast gekwantificeerde correcties van ANG 5,2 miljoen is sprake van ontoereikende onderbouwingen ten aanzien van verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2014.

De ARS heeft berekend dat 73% van de jaarrekeningposten onzekerheden bevatten en dat 55% van de modelstaten in de jaarrekening niet of niet correct zijn ingevuld. De onzekerheden en fouten in de jaarrekening zijn zodanig dat de ARS constateert dat de jaarrekening 2014 onbetrouwbaar is. Verbetering van het financieel beheer verdient alle aandacht van de regering, ministeries en de Staten om te komen tot een ordentelijk begrotingsproces en een goedkeurende controleverklaring. Het Cft adviseert u om de SOAB jaarlijks management letters per ministerie op te laten stellen zodat de verantwoordelijke ministers corrigerende maatregelen kunnen treffen. Op zo kort mogelijke termijn dient immers gekomen te worden tot jaarrekeningen die vergezeld gaan van goedkeurende controleverklaringen.

Conclusie tekortcompensatie, weerstandsvermogen en rentelastnorm

Het gecumuleerde bedrag van te compenseren tekorten over de periode 10-10-'10 tot en met 2014 bedraagt ANG 64,8 miljoen. Door correcties van de SOAB, ARS en Cft zijn de werkelijk gerealiseerde tekorten hoger uitgevallen dan de verantwoorde saldi volgens de jaarrekeningen (zie onderstaande tabel). Van deze correcties heeft Sint Maarten inmiddels ANG 3,6 miljoen verwerkt waardoor ANG 61,2 miljoen tekortcompensatie resteert. Uiterlijk in boekjaar 2018 dient deze tekortcompensatie gerealiseerd te zijn via de gewone dienst.

	Bedrag (ANG) in miljoen	
	Jaarrekening Sint Maarten	Jaarrekening Sint Maarten inclusief uitstaande SOAB/ARS/Cft correcties
Berekening compensatie tekorten		
Saldo gewone dienst periode 10-10-'10 t/m 31-12-'11	-16,2	-6,8
Saldo gewone dienst jaarrekening 2012	16,6	-0,5
Saldo gewone dienst jaarrekening 2013	0,5	-36,3
Saldo gewone dienst jaarrekening 2014	-20,6	-21,2
Te compenseren tekorten	-19,7	-64,8
Mutaties door Sint Maarten verwerkt in de jaarrekeningen		3,6
Resterende te compenseren tekorten	-39,4	-61,2
Verwacht saldo op de gewone dienst 2015 (derde uitvoeringsrapportage 2015)	PM	PM
Cumulatief saldo	-39,4	-61,2

Conform artikel 18 lid 6 Rft dient in de jaarrekeningen te worden aangegeven welke maatregelen genomen moeten worden ter compensatie van het tekort. Deze informatie ontbreekt in de jaarrekeningen.

Het resterende cumulatieve tekort van ANG 61,2 miljoen dient conform de aanwijzing¹ te worden gecompenseerd middels overschotten op de gewone dienst in de jaren 2015-2018. Deze dienen te worden verwerkt in de (ontwerp-)begroting 2016.

---

¹ Stb. 2015, 343

Daarnaast zijn er onzekerheden en ontbreekt het inzicht in de financiële verplichtingen en risico's voor het land Sint Maarten. Deze aspecten versterken de noodzaak tot het opbouwen van een weerstandsvermogen. De onduidelijkheid over de omvang van de schulden aan het pensioenfonds APS en van de nog te betalen kosten aan het uitvoeringsorgaan van sociale en ziektekostenverzekeringen SZV is nog steeds zorgelijk. Ook zullen de toekomstige (nog) niet-gekwantificeerde verplichtingen voor de VUT en duurtetoeslag van diepgaande invloed zijn op de jaarcijfers van Sint Maarten. Deze verplichtingen zullen dan ook dienen te worden gekwantificeerd en te worden meegenomen in de begrotingscyclus. Het Cft adviseert het weerstandsvermogen te blijven versterken nadat de problematiek zoals genoemd in de aanwijzing, is opgelost.

In 2014 is geen sprake geweest van een overschrijding van de rentelastnorm.

Conclusie vaststelling jaarrekening

De controlerapporten van de SOAB en ARS bieden de Staten het benodigde inzicht om optimaler gebruik te maken van hun budgetrecht en het verrichten van hun controlerende taak. De ontvangen jaarrekening over 2014 is nog niet door de Staten goedgekeurd. Dit geldt tevens voor de jaarrekeningen 2012 en 2013. Het Cft benadrukt dan ook het belang om zo snel mogelijk de jaarrekeningen van 2012 tot en met 2014 te laten vaststellen.

Toelichting

Het Cft signaleert ten aanzien van de jaarrekening 2014 de volgende aandachtspunten:

1. De noodzaak het financieel beheer te verbeteren;
2. De noodzaak van de versterking van het weerstandsvermogen in relatie tot tekortcompensatie en ten behoeve van toekomstige verplichtingen, risico's en onzekerheden;
3. De noodzaak het proces tot vaststellen van de jaarrekening verder te verbeteren.

Ad 1. De noodzaak het financieel beheer te verbeteren

Het Cft constateert dat het rapport van de SOAB een afkeurend oordeel geeft over de rechtmatigheid en de getrouwheid van de jaarrekening 2014 van Sint Maarten. Ook de ARS is van oordeel dat de jaarrekening 2014 niet voldoet aan de eisen en normen die aan een jaarrekening volgens de wet worden gesteld. Naast de benodigde correcties van ANG 5,2 miljoen is sprake van ontoereikende onderbouwingen. Voorbeelden daarvan zijn de ontoereikende subadministraties ten aanzien van de materiële vaste activa, debiteuren, crediteuren en overige kortlopende schulden. De door de SOAB benoemde onzekerheid omtrent de juiste waardering en de onduidelijkheid over de omvang van de schulden aan het pensioenfonds en de schuld aan SZV is zorgelijk. Door het ontbreken van jaarrekeningen van overheidsdeelnemingen zijn er onzekerheden bij de balansposten financiële vaste activa en voorzieningen. Ook bij de baten zijn er onzekerheden bij onder meer de verantwoorde opbrengsten voor vergunningen en erfpacht en licentierechten banken. De niet-toereikende controle-informatie leidt tot onzekerheden bij de personeelskosten, de kosten voor goederen en diensten, studiebeurzen en subsidies en overdrachten, PP-kaarten en opgelegde belastingaanslagen.

De ARS heeft berekend dat 73% van de jaarrekeningposten onzekerheden bevatten en dat 55% van de modelstaten in de jaarrekening niet of niet correct zijn ingevuld. De financiële informatie is niet tot stand gekomen in overeenstemming met de landsbegroting en met de aanverwante wettelijke regelingen. De onzekerheden en fouten in de jaarrekening zijn zodanig dat de ARS constateert dat de jaarrekening 2014 onbetrouwbaar is. Verbetering van het financieel beheer verdient de aandacht van alle ministeries en de Staten.

Tevens is geconstateerd dat de informatiewaarde van het verslag bij de jaarrekening onvoldoende is en dat onvoldoende verantwoording is afgelegd over het gevoerde financieel en materieel beheer. De ARS geeft een helder overzicht van aanbevelingen aan de Staten, de afzonderlijke ministers en de minister van Financiën. Ingeval hieraan gehoor wordt gegeven, kunnen toekomstige begrotingen en jaarrekeningen aan de wettelijke eisen voldoen. Het Cft benadrukt dat Sint Maarten op zo kort mogelijke termijn dient te realiseren dat er goedgekeurde jaarrekeningen zijn.

In navolging van de ARS adviseert het Cft dan ook om SOAB opdracht te geven om jaarlijks management letters per ministerie op te stellen. Dit geeft de verantwoordelijke ministers de mogelijkheid om corrigerende maatregelen te treffen over hun interne beheersing.

Ad 2. De noodzaak van de versterking van het weerstandsvermogen in relatie tot tekortcompensatie en ten behoeve van toekomstige verplichtingen, risico's en onzekerheden

Saldo gewone dienst

Het jaar 2014 is conform de jaarrekening van Sint Maarten afgesloten met een tekort op de gewone dienst van ANG 20,6 miljoen. In de uitvoeringsrapportage over het vierde kwartaal van 2014 was een tekort geprognosticeerd van ANG 8,2 miljoen. Additionele lasten zijn geconstateerd bij goederen en diensten en de afschrijvingen. Het Cft verzoekt Sint Maarten om dergelijke bijstellingen eerder in beeld te brengen en sneller in uitvoeringsrapportages en begrotingswijzigingen te verwerken.

De gerealiseerde baten zijn ANG 429,6 miljoen, hetgeen circa ANG 1,0 miljoen minder is dan begroot. De lasten zijn fors hoger dan begroot. Er is sprake van een toename met circa ANG 19,6 miljoen waardoor de lasten uitkomen op ANG 450,2 miljoen. Afgezien van de gerapporteerde verschuivingen binnen de lastencategorieën kan geconstateerd worden dat de overschrijdingen ten opzichte van de begroting met name veroorzaakt worden door de personeelslasten (+ANG 13,3 miljoen) en de afschrijvingen (+ANG 6,3 miljoen).

De constatering van de SOAB en ARS leiden tot een negatieve correctie op de gewone dienst met ANG 0,6 miljoen. Hiermee komt het negatieve saldo van 2014 van de jaarrekening van ANG 20,6 miljoen uit op ANG 21,2 miljoen negatief. Dit laatste bedrag wordt gebruikt bij de berekening voor de tekortcompensatie.

Correcties SOAB en ARS (bedrag ANG in miljoen)	Gewone dienst saldo boekjaar 2014	Eigen Vermogen excl vereffening per 31/12/2014
Bron: SOAB en ARS rapporten		
Saldo	(20,6)	70,7
Voorziening Winair had hoger dienen te zijn	(0,6)	
Voorziening VUT en duurtetoeslag	PM	
Subtotaal correcties SOAB/ARS/Cft	(0,6)	(0,6)
Afwaardering deelneming OBNA		(1,1)
Bijstelling stand liquide middelen		(3,4)
Subtotaal correcties SOAB/ARS/Cft		(5,2)
Gecorrigeerd saldo na correcties SOAB en ARS	(21,2)	65,6
Ingeval resterende cumulatieve tekort wordt gecompenseerd		61,2
Gecorrigeerd saldo na correcties SOAB en ARS ingeval cumulatieve tekortcompensatie plaats heeft gevonden (excl vereffening)		126,8

Tekortcompensatie

Over de periode 10-10-'10 tot en met 31 december 2014 dient door Sint Maarten cumulatief ANG 64,8 miljoen gecompenseerd te worden (zie overzicht pagina 2), uiterlijk ultimo 2018. Zoals hiervoor aangegeven is dit tekort inmiddels met ANG 3,6 miljoen teruggebracht tot ANG 61,2 miljoen per ultimo december 2014. Bij effectuering van de resterende cumulatieve tekortcompensatie van ANG 61,2 miljoen betekent dit dat het gecorrigeerde eigen vermogen per ultimo 2014 van ANG 65,6 miljoen opgehoogd zal gaan worden met deze tekortcompensatie van ANG 61,2 miljoen. Daarmee zal het eigen vermogen exclusief vereffening uitkomen op ANG 126,8 miljoen. In deze berekening is uitgegaan van de gecontroleerde jaarrekening van 2014 van Sint Maarten en is rekening gehouden met de gekwantificeerde correcties van de SOAB, de ARS en het Cft.

Het Cft adviseert om de baten en de (toekomstige) overschotten op de gewone dienst zoveel mogelijk in liquide middelen te realiseren zodat deze aangewend kunnen worden voor het inlopen van de betalingsachterstanden, conform de aanwijzing.

In de jaarrekening 2014 wordt niet voldaan aan artikel 18 lid 6 Rft doordat niet wordt aangegeven welke maatregelen worden genomen ter compensatie van het tekort. Gerealiseerde tekorten dienen conform de Rft gecompenseerd te worden op de gewone dienst. De wijze van compensatie dient in de (ontwerp-)begroting 2016 duidelijk te worden.

Voor 2015 wordt in de derde uitvoeringsrapportage van 2015 een bescheiden positief saldo geprognosticeerd. Begin december 2015 heeft het Cft vernomen dat Sint Maarten mogelijk in 2015 afstevent op een negatief saldo van tussen de ANG 10 en 20 miljoen voor 2015. Dit zou betekenen dat de verplichte tekortcompensatie verder oploopt.

Saldo kapitaaldienst

De kapitaaldienst is afgesloten met een overschot van ANG 108 miljoen. Door enerzijds de aangetrokken leningen in 2014 voor het nieuwe regeringsgebouw, de aankoop van het Emilio Wilson Estate terrein, de financiering van de kapitaalinvesteringen van 2011 tot en met 2013 en overige kapitaalinvesteringen en anderzijds de afschrijvingen is ANG 188 miljoen aan financieringsruimte gegenereerd. Daarvan is ANG 53 miljoen aan investeringen in materiële vaste activa besteed. De toelichting van de kapitaaldienst op projectniveau ontbreekt echter. Ook is niet verduidelijkt wat de situatie van overlopende projecten per ultimo 2014 is. Naast investeringen heeft Sint Maarten verder voor ANG 23 miljoen een lening voor het nieuwe administratiegebouw geherfinancierd tegen gunstiger voorwaarden en voor ANG 3 miljoen studiefinanciering verstrekt.

Risico's en verplichtingen onduidelijk

Essentieel bij de jaarrekening is het invullen van de modelstaat 'niet uit de balans blijkende verplichtingen' maar deze ontbreekt. Er is dus geen zicht op de totale risico's en verplichtingen van Sint Maarten. Zo is onder meer geen berekening voor de VUT en duurtetoeslag opgemaakt en zijn de mogelijke verplichtingen aan APS en SZV niet gekwantificeerd. Aangezien de SOAB en ARS aangeven dat de toekomstige verplichtingen voor de VUT en duurtetoeslag van diepgaande invloed zal zijn, dient deze post gekwantificeerd en meegenomen te worden in de begrotingscyclus. Verder zijn garantieverplichtingen en gewaarborgde geldleningen niet vermeld in de jaarrekening 2014.

Vermogenspositie

Het Cft houdt toezicht op de mutaties in het eigen vermogen sinds 10-10-'10. De vermogenspositie van Sint Maarten is zonder de gekwantificeerde correcties met ANG 19,7 miljoen afgenomen sinds 10-10-'10. Rekening houdende met de correcties van de SOAB, ARS en het Cft op de gewone dienst dient nog ANG 61,2 miljoen cumulatief te worden gecompenseerd op de gewone dienst en te worden toegevoegd aan het eigen vermogen.

Daarnaast versterken de onzekerheden en de niet-inzichtelijke financiële verplichtingen en risico's voor het land Sint Maarten de noodzaak tot het opbouwen van een weerstandsvermogen. Het Cft adviseert het land Sint Maarten om als onderdeel van het begrotingsbeleid de weerstandscapaciteit te vergroten door een toereikend weerstandsvermogen op te bouwen, voor zowel de overheid in enge zin als de sociale fondsen.

Vermogenspositie	Bedrag (ANG) in miljoen						Verschil
	10 okt 2010	31 dec 2010	31 dec 2011	31 dec 2012	31 dec 2013	31 dec 2014	
Eigen Vermogen exclusief vereffening	90,4	79,3	74,2	91,6	92,1	70,7	-19,7

Rentelastnorm

De rentelasten van de collectieve sector bedragen over het boekjaar 2014 ANG 11,7 miljoen en zijn daarmee ruim onder de rentelastnorm gebleven.

Kenmerk
Cft 201600005
Blad
7/7

Conform de Rft is in 2015 ook op Sint Maarten de samenstelling van de collectieve sector geactualiseerd door het centraal bureau voor de statistiek van Sint Maarten in samenwerking met het bureau voor de statistiek van Nederland. De rentelastnorm is in het conceptrapport van 2015 bepaald op ANG 31,9 miljoen (in rapport 2013 ANG 30,7 miljoen).

Ad 3. De noodzaak het proces tot vaststellen van de jaarrekening verder te verbeteren

De jaarrekening dient op grond van de Comptabiliteitslandsverordening uiterlijk vóór 1 september te zijn opgesteld. Dit is niet helemaal gelukt voor de jaarrekening 2014 aangezien de jaarrekening 2014 conform de ARS op 9 september 2015 door de minister van Financiën is opgesteld en op 15 september is aangeboden aan de SOAB en ARS. Vervolgens hebben de SOAB en ARS binnen de wettelijke termijnen van 1,5 maand hun controlerapporten opgesteld.

De jaarrekeningen 2012 en 2013 zijn nog niet behandeld door de Staten. Op 23 juli 2015 is wel de jaarrekening 2010/2011 vastgesteld. Het Cft benadrukt de noodzaak tot afronding van de jaarrekeningcyclus in relatie tot de begroting zodat het budgetrecht van de Staten ten volle kan worden uitgeoefend. Hierdoor kan voldoende informatie worden verkregen over de budgetuitputting van de afgelopen jaren ten behoeve van een comptabele verantwoording van ministers ten opzichte van de Staten en de begrotingsbehandelingen. Het Cft adviseert dan ook om zo snel mogelijk de jaarrekeningen van 2012 tot en met 2014 te laten vaststellen.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft gaarne bereid die te geven.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

prof. dr. A.F.P. Bakker

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Sint Maarten